

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Význam a přínos vysílání Rádía Svobodná Evropa pro
nedemokratické státy**

Kateřina Černíková

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Černíková

obor Provoz a ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Význam a přínos vysílání Rádia Svobodná Evropa pro nedemokratické státy**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Vznik a vývoj RFE
4. Podstata RFE a jeho vliv na společnost
5. Financování RFE
6. Celkové hodnocení vlivu RFE a porovnání chodu u jednotlivých servisů
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

JANOVSKÝ-DRÁŽĎANSKÝ, K. Svobodná Evropa. Vimperk: Papyrus, 1995.
ISBN 80-85776-48-0

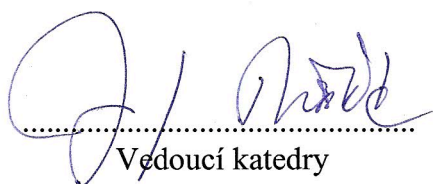
SEDLÁČEK, K. Volá Svobodná Evropa. Praha: Archa 90, 1993.
ISBN 80-901117-5-0

STUHLÍKOVÁ, H., KOMRSKOVÁ, S. Zdaňování neziskových organizací s příklady z praxe 2009. Olomouc: Anag, 2009.
ISBN 978-80-7263-510-8

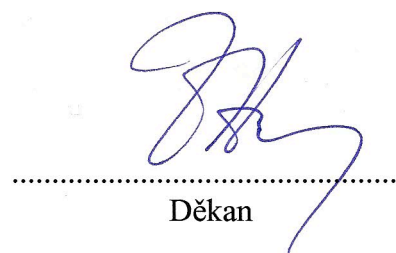
BENDA, V. DPH u neziskových subjektů. Praha: Poligon, 2009.
ISBN 80-7273-160-2

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kaňková, Ph.D.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 19. 2. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Význam a přínos vysílání Rádía Svobodná Evropa pro nedemokratické státy " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. července 2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Evě Kaňkové, Ph.D. a panu Pavlu Pecháčkovi, bývalému prezidentovi Rádia Svobodná Evropa, se kterými jsem na tvorbě této bakalářské práce spolupracovala.

Význam a přínos vysílání Rádía Svobodná Evropa pro nedemokratické státy

---

The importance and the benefits of broadcasting Radio Free Europe for non-democratic countries

Souhrn

Předložená bakalářská práce je zaměřena na způsob a princip fungování Rádía Svobodná Evropa. Pozornost je soustředěna zejména na vliv vysílání této rozhlasové stanice na společnost od minulosti až po současnost. Literární rešerže byla zpracována na základě odborné literatury na dané téma a věnuje se celkovému průřezu existence této rozhlasové stanice.

Praktická část se zabývá konkrétními informacemi o tomto rádiu a analýze vlivu vysílání na konečné konzumenty. V neposlední řadě je zde řešen princip toku finančních prostředků, mzdové otázky a daňové politiky.

Tato bakalářská práce vychází z konkrétních poznatků získaných z dostupné literatury a odborných článků a z osobních poznatků a zkušeností zainteresovaných osob.

Summary

This bachelor thesis is focused on the method and principle of operation of Radio Free Europe. The attention is focused mainly on the affect of radio station on the societies from past to present. The literary glossary based on publicattions on this topic and overall cross-section existence of this radio station.

The practical part deals with specific information about this radio broadcaster, and the analysis of its impact on final consumers. Finally, there is a solution principle of the flow of financial resources, payroll and tax policy issues.

The Bachelor's Essay is based on the facts gained from the available literature and professional articles but mainly from personal knowledge and experiences of people who were involved.

Klíčová slova: rádio, stanice, vysílání, vliv, svoboda, objektivita, informace, význam, komunismus, diktatura

Keywords: radio, station, broadcasting, influence, freedom, objectivity, information, meaning, communism, dictatorship

Obsah

1 ÚVOD	11
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	12
2.1 CÍL PRÁCE	12
2.2 METODIKA	12
2.2.1 <i>Studium dokumentů</i>	12
2.2.2 <i>Individuální rozhovory</i>	13
3 LITERÁRNÍ REŠERŠE	14
3.1 ROZHLASOVÁ STANICE RÁDIO SVOBODNÁ EVROPA	14
3.1.1 <i>Rozhlasová stanice</i>	14
3.1.2 <i>Rádio Svobodná Evropa</i>	14
3.1.3 <i>BBG</i>	15
3.2 HISTORICKÝ VÝVOJ RÁDIA SVOBODNÁ EVROPA	15
3.2.1 <i>Počátky vysílání</i>	15
3.2.2 <i>Logo rozhlasové stanice RFE</i>	16
3.2.3 <i>Vysílání z Mnichovské centrály</i>	17
3.2.4 <i>Program vysílání</i>	19
3.2.5 <i>Historie rušiček</i>	20
3.2.6 <i>Špionážní aféry a atentáty</i>	21
3.3 RÁDIO SVOBODNÁ EVROPA PŘED A PO ROCE 1989	23
3.3.1 <i>Reportáže z Václavského náměstí</i>	23
3.3.2 <i>Z Mnichova do Prahy</i>	23
3.3.3 <i>Vysílání z Prahy</i>	24
4 PODSTATA RFE A JEHO VLIV NA SPOLEČNOST	25
4.1 SVOBODA PROJEVU	25
4.2 VLIV NA SPOLEČNOST	26
5 FINANCOVÁNÍ RFE	27
5.1 TOK FINANČNÍCH PROTŘEDKŮ	27
5.1.1 <i>Rozpočet</i>	27

5.1.2	<i>Výše rozpočtu pro RFE/RL.....</i>	28
5.2	MZDOVÁ OTÁZKA	30
5.2.1	<i>Lokální zaměstnanci.....</i>	30
5.2.2	<i>Zahraniční zaměstnanci .....</i>	31
5.2.3	<i>Sociální a zdravotní zabezpečení.....</i>	32
5.2.4	<i>Dopisovatelé.....</i>	32
5.3	RFE/RL A DANĚ	32
5.3.1	<i>Daň z příjmů.....</i>	32
5.3.2	<i>Daň z přidané hodnoty.....</i>	33
5.3.3	<i>Archivace dokladů .....</i>	33
6	CELKOVÉ HODNOCENÍ VLIVU RFE A POROVNÁNÍ CHODU U JEDNOTLIVÝCH SERVISŮ	35
6.1	REGIONÁLNÍ VYSÍLÁNÍ.....	36
6.2	FINANČNÍ TOK PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ PRO REG. VYSÍLÁNÍ.....	36
6.3	VYSÍLÁNÍ DO RUSKÉ FEDERACE.....	36
6.3.1	<i>Situace po roce 1989.....</i>	37
6.3.2	<i>Omezení pro novináře.....</i>	37
6.3.3	<i>Zaměstnanci moskevského vysílání.....</i>	38
6.3.4	<i>Porovnání vlivu vysílání před a po roce 1989.....</i>	38
6.4	VYSÍLÁNÍ DO AFGHÁNISTÁNU	40
6.4.1	<i>Historie vysílání.....</i>	40
6.4.2	<i>Zaměstnanci.....</i>	41
6.4.3	<i>Historická událost vysílání rozhlasové stanice .....</i>	41
6.4.4	<i>Popularita vysílání.....</i>	41
6.5	VYSÍLÁNÍ DO IRÁKU	42
6.5.1	<i>Vysílání RFI.....</i>	43
6.5.2	<i>Zaměstnanci.....</i>	43
6.5.3	<i>Hlavní cíl vysílání .....</i>	43
6.6	HODNOCENÍ POSLECHOVOSTI	45
6.7	ZHODNOCENÍ VLIVU RFE	46
7	ZÁVĚR.....	49
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51

9 PŘÍLOHY	53
------------------------	-----------

1 Úvod

Rozhlasové stanici Svobodná Evropa byla v uplynulých čtyřiceti letech přisuzována nezastupitelná úloha rozrušovatele komunistické nadvlády v zemích střední a východní Evropy i Sovětského svazu. Zejména této úloze je připisován výrazný podíl v souvislosti s pádem komunistické diktatury.

Během celého období existence stanice bylo dbáno na to, aby vysílané informace byly pravdivé a nezkreslené, čímž rádio získalo status objektivního média a tento kredit si uchovává dodnes.

Avšak ani dnes, kdy se Evropa aktuálně nachází na pomyslné cestě demokracie, nelze považovat vysílání této stanice za nedůležité či nesmyslné. I v dnešní době existuje ještě mnoho zemí, kde slovo svoboda, je stále považováno za neznámý pojem. Zájem o téma tohoto druhu a touha zjistit jakou úlohu v této problematice plní Rádio Svobodná Evropa, byly také jedním z důvodů volby tématu této bakalářské práce.

Doba zkreslování skutečností, potlačování lidské důstojnosti a nesporně i svobody slova, stále zůstává bezesporu velmi zajímavým tématem pro podrobnější šetření.

Hlavním cílem vysílání Rádía Svobodná Evropa bylo a stále zůstává tyto dopady doby napravovat pomocí vyvracení účelových lží a polopravd. Tohoto úkolu se tato rozhlasová stanice zhostila s důstojností, noblesou a profesionalitou tak vysoce ceněnou zejména v zahraničí.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě rozhovorů s bývalým dlouholetým prezidentem Rádía Svobodná Evropa a na základě analýzy dostupných materiálů, provést šetření o významu a přínosu vysílání Rádía Svobodná Evropa pro nedemokratické státy v minulosti a v současnosti.

Dílčím cílem práce je zpracování literární rešerže k dané problematice, charakteristika společnosti Rádía Svobodná Evropa, zmapování toků finančních prostředků, jejich získávání a řešení mzdové a daňové politiky.

Dalšími dílčími cíli je zhodnocení smyslu vysílání Rádía Svobodná Evropa a celkové zhodnocení provozu tohoto média a zejména zjištění pravdy o jeho historii, z níž byl komunistickou propagandou vytvořen mýtus.

2.2 Metodika

2.2.1 Studium dokumentů

Hlavním zdrojem pro získávání informací bylo studium dostupné literatury. Analýza dokumentů byla využita při:

- průzkumu dostupných dokumentů a zdrojů k získání maximálního množství informací potřebných k tvorbě této práce,
- aplikaci těchto informací pro potřeby bakalářské práce,
- vyhodnocení šetření.

Studie dokumentů byla soustředěna zejména na literární zdroje s touto tematikou souvisejících. Získaná data byla využita zejména jako jeden ze základních podkladů pro tvorbu literární rešerže.

Na základě výsledků tohoto šetření byla získaná data vyhodnocena jako velmi přínosná, nikoli však dostačující. Bylo nutné podklady rozšířit. Pro toto doplnění byla zvolena forma osobních rozhovorů s přímými účastníky provozu této rozhlasové stanice.

2.2.2 Individuální rozhovory

Cílem těchto rozhovorů bylo získání chybějících informací týkajících se:

- historické studie rozhlasové stanice,
- osobních podnětů, vzpomínek a zkušeností z období spolupráce s rozhlasovou stanicí Rádio Svobodná Evropa,
- zhodnocení významu a vlivu vysílání jak v minulosti, tak v současnosti.

Formou individuálních rozhovorů bylo osloveno celkem 15 zaměstnanců Rádia Svobodná Evropa. Rozhovory byly vedeny jak s pracovníky vrcholového vedení, tak i s řadovými redaktory. Výsledky rozhovorů byly zakomponovány jako doplňující informace do literární rešerže a dále do obsahu praktické části této práce.

Rádio Svobodná Evropa bylo více než 40 let významným symbolem boje proti falšování informací, zamlčování událostí a cenzuře.

Téměř po celou dobu trvání ho provázelo a provází jméno Pavel Pecháček. (1) Výsledky rozhovorů s panem Pavlem Pecháčkem, který doposud strávil v Rádiu Svobodná Evropa a v Hlasu Ameriky téměř 43 let, během nichž působil buď jako ředitel bývalého československého vysílání, nebo jako prezident rozhlasové stanice, byly vzhledem k jeho dlouholetým zkušenostem a osobním poznatkům velmi přínosné a staly se nosným pilířem celé práce.

3 Literární rešerše

3.1 Rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa

3.1.1 Rozhlasová stanice

Samotné slovo rozhlas není potřeba hledat v daleké minulosti. Vzniká někdy kolem roku 1924, kdy byla Radiojournalem vypsána soutěž pro české pojmenování rádia. Až do tohoto roku byl používán pojem radiožurnál.

3.1.2 Rádio Svobodná Evropa

Rádio Svobodná Evropa je nezisková nevládní rozhlasová stanice pro vysílání objektivních, necenzurovaných a pravdivých informací.

Vysílání je vedeno ve 28 jazycích a směřuje do zemí, kde je svobodný tisk a šíření pravdivých informací místní vládou zakázáno úplně nebo alespoň cenzurováno jiným způsobem.

Vysílání RFE/RL je možno každý týden slyšet ve 21 zemích a to v 11 časových pásmech, včetně Íránu, Iráku, Afghánistánu, Pákistánu nebo Ruska.

Hlavním cílem RFE/RL je oslovení lidí, kteří žijí v zemích, kde i v dnešní době vládne diktatura a tamní vláda se snaží místní obyvatelstvo držet v izolaci od ostatního světa. I v dnešní době je takovýchto zemí celá řada, kde je přístup skutečným a pravdivým informacím striktně omezen.

V dnešní době rozvinutých infomačních technologií je úloha šíření informací značně ulehčena. RFE/RL má možnost za použití nejnovějších technologií dodat zpravodajství formou internetu, SMS (textových zpráv), satelitních rádií a neposlední řadě i pomocí sociálních sítí (Facebook).

Jak již bylo řečeno, Rádio Svobodná Evropa je nevládní nezisková organizace a je plně financována z grantu pro rozhlasové a televizní vysílání Rady guvernérů (BBG).

3.1.3 BBG

BBG (plný anglický název Broadcasting Board of Governors) je Správní Rada Guvernérů pro rozhlasové a televizní vysílání. BBG je nezávislá federální agentura pro civilní mezinárodní rozhlasové a televizní vysílání podporované americkou vládou.

Pod správu BBG spadají kromě Rádía Svobodná Evropa také Hlas Ameriky (VOA –Voice of America), Radio a TV Martí, Radio Free Asia (RFA), Blízký východ a vysílací síť (MBN-.Middle East Broadcasting Networks) –Rádio Sawa a Alhurra televize.

Správní Radě předsedá skupina kongresmenů, které schvaluje a potvrzuje Senát Spojených států amerických (United States Senate). Jedno z posledních jmenování proběhlo 30. června 2010, kdy bylo potvrzeno předsednictví 8 kandidátů (seznam členů Správní rady je uveden v příloze 1).

3.2 Historický vývoj Rádía Svobodná Evropa

3.2.1 Počátky vysílání

Již 5. března roku 1946 po projevu Winstona Churchilla na půdě americké univerzity Westminster College v městě Fulton (stát Missouri) se můžeme setkat s označením období studené války. V projevu bylo použito výrazu železná opona, jako pojmenování situace ve státech východní Evropy a Sovětského svazu.

Jednou z mála možností jak proniknout za tuto železnou oponu byly právě rádiové vlny. Použití televizního vysílání, které je pro nás v dnešní době samozřejmostí, bylo nemožné, neboť televize v dimenzích, jak je nám známá dnes, ještě neexistovala.

Jedním z prvních podnětů pro vznik stanice Rádío Svobodná Evropa byl nejspíše komunistický puč v únoru roku 1948. Byl to signál pro pronásledování demokraticky smýšlejících lidí, kteří následkem toho po tisících začali prchat do exilu.

Přesně o rok později 25. února 1949 vzniká Rada svobodného Československa (RSČ, anglický plný název The Council of Free Czechoslovakia), jejímž prvotním cílem bylo znovuzavedení demokracie a opětovné získání nezávislosti Československa. Jejimi prvními členy se stávají právě členové československého exilu. Do čela této organizace byl zvolen bývalý místopředseda předúnorové československé vlády a několikanásobný primátor Prahy. dr. Petr Zenkl. Jeho nástupcem byl jmenován dr. Jozef Lettrich, předseda

slovenské Demokratické strany. Ve spolupráci s dr. Jánem Papánkem, bývalým československým velvyslancem u Spojených národů, a významným publicistou Ferdinandem Peroutkou kontaktovali ministerstvo zahraničních věcí USA a navázali styky s administrací prezidenta H. Trumana v Bílém domě. Bylo uskutečněno několik schůzek, jejichž výsledkem bylo rozhodnutí o založení rozhlasové stanice, která bude nezávislá na americké vládě, tudíž soukromá. Výsledkem těchto jednání, které trvalo několik měsíců bylo 17. března roku 1949 založení Národního výboru pro Svobodnou Evropu. Výbor měl za cíl šíření amerického vlivu v Evropě a působení proti stalinistické diktatuře. Mezi jeho první úkoly bylo zajištění finančních prostředků od soukromníků, organizací a společností. Národní výbor byl podporován mnoha předními americkými představiteli, mezi které patřil například americký ministr zahraničních věcí Dean Acheson, spisovatel John Steinbeck nebo významný publicista a spoluzakladatel týdeníku time C.D. Jackson a mnozí další. Velký význam založení rozhlasové stanice přikládá i pozdější prezident generál Dwight D. Eisenhower.

Paradoxem může být i fakt, že k založení rozhlasové stanice přispěla sama stalinistická diktatura. Vrcholné období stalinismu ve střední a východní Evropě a v SSSR doprovázela válečná psychóza a hrubé zkreslování skutečnosti. Komunistická propaganda denně útočila na západní demokracie a tvrdila, že se připravují na další novou válku. Tu ale nakonec rozpoutali komunisté roku 1950 sami v Koreji a z útoku lživě obvinili Spojené státy.

I proto se jedním z prvořadých úkolů Národního výboru pro Svobodnou Evropu stalo jednoznačně pravdivé informování a podporování myšlenek svobody a demokracie. Informace měly být vysílány jak éterem, tak tiskoviny, které chtěli dopravovat přes železnou oponu pomocí vzdušných balónů.

3.2.2 Logo rozhlasové stanice RFE

Jako symbol vysílání stanice Rádio Svobodná Evropa byl vybrán Zvon svobody, který již v červenci roku 1776 oznamoval ve Filadelfii vyhlášení nezávislosti. V Londýně byla odlita replika zvonu, která následně putovala po celých Spojených státech v rámci akce na podporu Rádia Svobodná Evropa. The Crusade for Freedom, Křižáci svobody, soukromá organizace občanů, byla podporována milióny Američanů a vyjadřovala jejich

názor, že všichni lidé si zaslouží žít svobodně. Do prvního finančního fondu tehdy přispělo téměř 16 miliónu Američanů. (2)

Dlouhá léta byl tento symbol znakem RFE. Teprve o několik let později bylo schváleno a následně instalováno logo nové. Toto zobrazení bylo inspirováno světadíly. Pomocí grafického vyjádření, by bylo možné vidět postupné přibližování a tvarování světadílů až do konečné podoby loga. Toto logo má opět vyjadřovat celosvětovou touhu po svobodě pro všechny obyvatele naší planety.

Obr. 1 Vývoj loga Rádía Svobodná Evropa

3.2.3 Vysílání z Mnichovské centrály

Na úvod je třeba objasnit rozdíl mezi rozhlasovou stanicí Rádio Svobodná Evropa a Hlasem Ameriky. Hlas Ameriky (Voice of America, VOA) je původně rozhlasová (později také televizní) vysílací stanice založená v USA v roce 1942. Hlavním posláním této rozhlasové stanice je vysílání pravdivých informací do zemí, kde panuje dezinformovanost nebo nám již známá cenzura. Stejně jako Rádio Svobodná Evropa spadá pod správu BBG.

Hlavní rozdíl mezi Hlasem Ameriky a Rádiem Svobodná Evropa. Jednoduše řečeno, důvodem vzniku Hlasu Ameriky byla II. světová válka a její vysílání bylo zaměřeno hlavně proti německé okupaci. V té době pro Hlas Ameriky pracovali například Jiří Voskovec, Jan Werich nebo Jaroslav Ježek. Kolem roku 1949 se začalo uvažovat o tom, že Amerika potřebuje proti komunistické diktatuře nějakou další stanici. Tato nová stanice měla mít následující výhodu. V případě, že by si někdo z československé nebo jiné

vlády stěžoval u americké vlády nebo jejich velvyslanců, na vysílání nevhodných informací, mohli velvyslanci zcela popravdě odpovědět, že to ale není stanice americké vlády. Touto stanicí se stala právě Svobodná Evropa. Pokud bychom měli jednoduše vyjádřit rozdíl mezi stanicemi, mohl by popis vypadat následovně.

- Hlas Ameriky se zabíral především tématy týkající se přímo Ameriky, implementací amerických postojů k zákonům apod.
- Svobodná Evropa se zabývala hlavně problémy a tématy té konkrétní oblasti, do které se vysílalo. Nelze zde ovšem nepoznamenat, že v letech 1983 - 1985 Hlas Ameriky částečně přebíral roli Rádía Svobodná Evropa, neboť stanice byla téměř od samého počátku vysílání rušena. (4)

Úplně první vysílání Rádía Svobodné Evropy začínalo na vlnách z východního pobřeží Ameriky, což se posléze ukázalo jako naprosto nedostatečné jak z hlediska technického, tak z hlediska vzdálenosti od Evropy. Bylo proto nutné pružně reagovat a najít nějaké místo, které bude blízko hranic satelitních zemí sovětského bloku. Vedla se dlouhá jednání s německou a bavorskou vládou, neboť nebylo jednoduché prosadit umístění rozhlasové stanice tohoto typu. Nejspíše to byla hlavně i řeč peněz (o tom můžeme dnes již ale jen polemizovat), nicméně se podařilo umístit stanici do bývalé americké zóny v Mnichově. Volba nebyla jistě volena náhodně. Bylo to místo, kam přicházelo nejvíce uprchlíků a byla zde možnost poslouchat i český rozhlas. První vysílání na sebe nenechalo dlouho čekat a Rádio Svobodná Evropa se stalo tzv. Svobodným hlasem Československa. (2)

První provizorní vysílání redakce Svobodné Evropy se uskutečnilo 4. července 1950. Byl v tom jakýsi smysl pro symboliku, neboť toho zkušební vysílání započalo právě v den nezávislosti.

První slova regulérního vysílání RFE zazněla na střední vlně 417 metrů a na několika připojených krátkých vlnách v Mnichově 1. května 1951, v den Svátku práce, v jedenáct hodin a v českém jazyce. První věta zněla: ***Volá hlas svobodného Československa, rozhlasová stanice Svobodná Evropa.*** Za několik minut nato se ozval typický zvuk rušiček, jejichž zvuku se říkalo moskevské boogie.

Prvním šéfredaktorem československé stanice RFE se stal pan Ferdinand Peroutka. 1. března 1953 se k Rádiu Evropa připojuje „Rádio Liberty“ (Radio Svoboda), které bylo zaměřeno na vysílání hlavně pro národy Sovětského svazu. Z počátku bylo nazýváno Rádio osvobození (Радио освобождены). Až počátkem roku 1959 ruské vedení ruší tento název a přejímá pojmenování Rádio Svoboda (Radio Liberty). (2) Obě stanice byly posléze 1. října roku 1976 sloučeny do konečné podoby Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL).

3.2.4 Program vysílání

Charakteristika některých vysílaných pořadů (počínaje těmi nejposlouchanějšími). Citace z dobového dokumentu:

- *Rub a líc* - dle dostupných pramenů nevíce komunisty nenáviděn, mezi posluchači ovšem nejvíce oblíben. Smysl vysílání byl ve srozumitelné řeči formou pádných argumentů ukázat nepravdivé body komunistické propagandy jak v komunistickém rozhlase tak novinách a dodat k nim pravdivý komentář.
- *Vzkazy domovu* - program skládající se ze dvou částí. První část varující svým vysíláním obyvatele ČSR před udavači a komunistickými agenty atd. Druhá část věnující se kódovým vzkazům domovu- přátelům a příbuzným emigrantů.
- *Odpovědi domovu*- program odpovídající na dotazy, které byly zasílány z Československa.
- *Zvukový zápisník ze světa* - přehled nejdůležitějších událostí v městech západní Evropy. Úkolem byla informovanost posluchačů a vytvoření představy, co se skutečně děje na Západě.
- *Kulturní zprávy ze světa* - shrnutí nejdůležitějších kulturních událostí v západních zemích týkající se literatury, umění hudby, divadla, filosofických úvah atd.
- *Hudba* - k dispozici byly všechny druhy hudby počínaje klasickou až po jazzovou. Největší poslechohosti se těšilo vysílání redaktorky Roziny Jadrné, jejíž hudební produkci s oblibou poslouchali i lidé v Bavorsku.
- *Pražské bohoslužby, Život a cestování ve svobodném světě, Hlasy básníků, Dětské programy, Voláme armádu, Sport ve světě, Čtení ze zakázaných knih* . Ve výčtu je možné pokračovat i dále, ale pouze o tom tato práce nepojednává.

3.2.5 Historie rušiček

Jak již dnes víme, komunistickému režimu v Československu bylo vysílání RFE krajně nepříjemné. (5) Jak bylo již uvedeno, téměř od prvních zvuků vysílání zde byla snaha znemožnit poslech pomocí rušivých vysílačů.

Sama historie rušiček je velice zajímavá a poučná. Již za I. světové války se Říšská pošta v Berlíně snažila o rušení bezdrátové telegrafie mezi Petrohradem a Paříží. Hlasitý hlučící zvuk rušiček vešel v podvědomí v období II. světové války, kdy německý ministr propagandy Joseph Goebbels nařídil, aby se všemi dostupnými prostředky docílilo rušení západních stanic. Ty ve svém vysílání, které směřovalo do Německa a jím okupovaných zemí Evropy, vysílaly pravdivé informace odpovídající na hitlerovskou propagandu a staly se nadějí pro desítky miliónů Evropanů. Rušení se samozřejmě týkalo i vysílání pro okupované Československo, tedy i svobodný rozhlas československé londýnské vlády. Paradoxem je, že stále sílící rozhlasová propaganda, která směřovala do zahraničí, rušena nebyla. Jedinou výjimkou se stalo Rusko, kde Stalin, který nevěřil ani vlastnímu obyvatelstvu, zakázal jakékoliv soukromé vlastnictví rozhlasových přijímačů.

Po ukončení války s pádem nacismu a fašismu ve většině rušení éteru ustalo. Všeobecně se doufalo, že tomu tak zůstane. Opak se však stal pradou a právě období studené války opět provázal i boj v éteru.

Na mohutnou sovětskou a východoevropskou propagandu (nerušenou), odpovídaly západní stanice nejdříve zdráhavě, ale později přece jen stále důrazněji. V podstatě přes noc vyrostly v sovětském bloku tisíce rušiček, které se snažily přerušit vše co do tohoto bloku, jeho režimy neschváleno, na rozhlasových vlnách pronikalo. Rušilo se téměř vše – Hlas Ameriky, BBC, Paříž, Kanada, Řím a dokonce i vatikánský rozhlas. Západ odpovídal zvyšováním výkonu a filtrováním vysílání. Američany byla vymyšlena metoda cudling up – kde západní frekvence byly v těsně blízkosti sovětských frekvencí. Západní signál pronikal a rušičky byly často neefektivní. Sovětům to ale nevadilo a rušili dál i za cenu rušení vlastního vysílání. (2)

K určitému posunu došlo až v roce 1956, během polských událostí, kdy dělníci napadli nákladné rušící stanice. Rušení poté bylo na čas zastaveno. Pokud jde o Svobodnou Evropu tak rušení opět započalo kolem roku 1970.

Kolik tyto továrny na hluk stály, nebylo nikdy pravdivě zveřejněno. Když bylo ovšem v roce 1956 v Polsku přerušeno vysílání, bylo vypočítáno, že toto rušení mělo tak vysoké náklady, jako celé tehdejší vysílání Hlasu Ameriky. Odborníci se posléze snažili vypočítati, že pokud by se počítalo se třemi tisíci rušiček, které v sovětském bloku působily, tak jejich náklady na obsluhu a údržbu musely být nesporně velmi vysoké. Jen odhad spotřeby energie byl 15 milionů dolarů ročně. Celkové roční náklady na rušení byly odhadem určeny na 200 miliónů ročně. Za desítky let rušení se dostáváme na miliardové plýtvání finančními prostředky.

Totalitní systémy se ke konci osmdesátých let pomalu a jistě hroutily a s tím potichu přicházel i konec rušiček. V osmdesátých letech s rušením zabývalo 117 vysílačů s úhrnným výkonem 1933 kW a v roce 1987 u nich pracovalo 251 lidí a spotřeba těchto rušiček byla 14386 MWh elektrické energie za 27,4 miliónů korun. Dálkové rušení přestalo na sovětskou žádost 1. prosince 1988 a 16. prosince v 16 hodin ustalo i místní rušení. Konečně. Režim se ocitl ve slepé uličce. (2)

3.2.6 Špionážní aféry a atentáty

Jak již dnes víme, nebylo žádným tajemstvím, že velkou pozornost věnoval komunistický režim v Československu exilu, a to především těm osobám a organizacím, kterým ležel na srdci osud naší vlasti. (1) Jinak tomu nebylo ani u Rádia Svobodná Evropa. V letech 1951 – 1989 došlo v oblasti RFE k několika desítkám atentátů, únosům a jiným pokusům o zavraždění zaměstnanců i externích spolupracovníků této rozhlasové stanice ze strany východoevropských zpravodajských služeb. (2) Nasazených špiónů bylo hned několik a psát o všech by bylo velice obsáhlé. Zřejmě nejvíce medializovaná byla kauza s agentem Pavlem Minaříkem. Nikoho dnes již nepřekvapí, že nasazení špióni v RFE měli za úkol informovat Prahu o všem a hlásit na své kolegy i takové věci, co jako dělají v soukromí, jaké mají osobní problémy, s kým se setkávají apod. Zvládnutými mezi donašeči nasazenými z Prahy byl zmiňovaný Pavel Minařík, který nastoupil do RFE v roce 1969 jako hlasatel československého vysílání. Minaříkovi ovšem nestačilo jen donášet, co kdo kdy řekl, ale osobně se podílel na přípravách únosu pětiletého syna pozdějšího ředitele československého vysílání Pavla Pecháčka. Dle jeho slov agent Minařík dále navrhoval unesení i samotného pana Pecháčka do Vídně, kde z něj měla být násilím získána informace, kdo je korespondentem RFE z Ústředního výboru KSČ. Ani jeden z těchto

plánů naštěstí nebyl uskutečněn a v roce 1976 byl Pavel Minařík z RFE propuštěn. V lednu 1976 odletěl bez své mnichovské manželky do USA, kde se snažil sehnat zaměstnání. Záhy se ke konci ledna objevuje v Praze jako „hrdiný“ rozvědčík kapitán Minařík. Komunistickou propagandou byl jak v televizi, tak i v rozhlase využit k pomlouvání lidí v RFE a celkovému zastrašování posluchačů. Minařík byl dokonce za svou činnost vyznamenán řádem Rudé hvězdy a poslán za „odměnu“ na studia do Sovětského svazu. (1;2)

Komunistický režim se ale nespokojil jen s pomlouváním a vysíláním agentů. Rozhodl se zpřísnit a uskutečnit teroristické útoky namířené do samotného nitra Rádia Svobodná Evropa.

Slánková aféra

Téměř dvacet let před samotným pumovým atentátem (1981) se pokusili komunisté vnést mezi zaměstnance RFE rozruch. Plánem mělo být nasypání atropinu do slánek v kantýně Svobodné Evropy. Akci měli provést dva zaměstnanci rozhlasové stanice, kteří měli být komunisty vydírání. Oba se nakonec akce zalekli a vše oznámili americké bezpečnosti. Oba byli posléze z důvodu bezpečnosti odesláni do USA, aby se jim agenti z Prahy nepomstili.

Pumový atentát

Byl pozdní večer 21. února roku 1981. Jako každý večer bylo v redakci zpráv československého oddělení připravováno vysílání na 22. hodinu. Ve 21. hodin 46 minut zazvonil telefon, na jehož konci bylo ale jen ticho. 21 hodin 47 minut se ozvala ohlušující rána. Redakce zpráv se ve chvíli proměnila v hromadu sutin. Detonace byla tak silná, že i budovy vzdálené kilometr od RFE/RL měly vytloučená okna. Všichni tři zaměstnanci, kteří byli v redakci přítomni, byli velmi těžce zraněni. Přežili všichni, bohužel následky si s sebou nesli do konce života. Skutečností zůstává to, že vedoucí představitelé rozhlasu s něčím podobným nepočítali. Teprve až po tomto atentátu byla postavena vysoká zeď s televizními kamerami.

3.3 Rádio Svobodná Evropa před a po roce 1989

3.3.1 Reportáže z Václavského náměstí

V listopadových dnech roku 1989 v období demonstrací v Praze se lidé prahli po každé nové informaci. Mnichovská redakce RFE byla zahrnována dopisy a telefonáty o studentské demonstraci a jejím následném násilném ukončení. Na post ředitele československého vysílání byl právě jmenován již výše zmíněný pan Pavel Pecháček, který se i přes nebezpečí zatčení dokázal dostat až do Prahy právě v době demonstrací, které nakonec vedly k historickému pádu moci komunistické vlády v Československu. Jeho reportáže přímo z Václavského náměstí byly naprosto unikátní.

Projevy i reakce demonstrantů byly nahrávány a přímo do mnichovského studia telefonicky vysílány z předpokoje balkonu Melantrichu. Mnoho lidí tehdy uvádělo, že tyto reportáže pro ně byly v období revolučních týdnů jedinou komunikací s Prahou. Při rozhovorech pan Pecháček uvedl, že: *“ Osobně si myslím, že ohlasy tehdejších posluchačů mi dávají za pravdu, že právě toto byl zasloužený vrchol existence Svobodné Evropy vysílající do Československa, protože komunisti tehdy konečně prohrál “. (4)*

3.3.2 Z Mnichova do Prahy

Rozhlasová stanice RFE/RL po pádu komunistického systému v roce 1989 nezanikla. Počátkem 90. let byla však americkou vládou značně omezena finanční podpora stanice. Přestože posluchačská obliba Rádía Svobodná Evropa se nesnižovala, americký kongres začal na jaře roku 1991 uvažovat o jeho zrušení. Polské a maďarské vysílání bylo silně zredukováno a úsporná opatření postihla i československou redakci. Americký Kongres nakonec rozhodl na základě analýz politického vývoje ve střední Evropě o dalším financování Rádía Svobodná Evropa. Následovalo snížení počtu zaměstnanců i počtu vysílacích hodin. (2) Nedostatek finančních prostředků i propouštění kolegů přispěli k nápadu přesunutí stanice z Mnichovské centrály do Prahy. Tento nápad se zrodil v hlavě pana Pavla Pecháčka. Po schůzce s Václavem Havlem a Václavem Klausem v Praze byl návrh přednesen americkému vedení RFE/RL. Velkou podporou pro další jednání byl americký diplomat Richard Holbrooke nebo republikánský politik v Bílém domě David Gergen.

Návrh byl americkému Kongresu přednesen tehdejšími prezidentem Billem Clintonem. Bylo rozhodnuto – Svobodná Evropa se stěhovala do Prahy. Československý servis byl mezi prvními. Bohužel z 81 stálých pracovníků přešlo do Prahy pouhých 10 osob.

3.3.3 Vysílání z Prahy

Svoji činnost v Mnichově ukončila Svobodná Evropa 30. června 1994 o půlnoci a již 1. července 1994 začíná vysílat z Prahy.

Původní česká redakce Rádia Svobodná Evropa byla roku 1995 připojena k Českému rozhlasu. Vzniká tak Český rozhlas 6/Rádio Svobodná Evropa. Šéfredaktorem ČRo6 a zároveň prezidentem RFE byl určen Mgr. Pavel Pecháček. (2) Po dokončení přesunu celého rádia z Mnichova se sídlem rozhlasové stanice na delší dobu stává budova bývalého Federálního shromáždění. Neustálá hrozba teroristických útoků a bezpečnostní rizika, byly důvodem výstavby nové budovy (s vysokým stupněm zabezpečení) v Praze na Hagiboru. I přes smutný fakt, že čs. vysílání bylo roku 2004 ukončeno (neformálním nástupcem tohoto vysílání se stal ČRo6), RFE/RL je jako celek i nadále funkční a vysílání do mnoha destinací stále pokračuje.

4 Podstata RFE a jeho vliv na společnost

4.1 Svoboda projevu

Svoboda projevu (též. Svoboda slova) je svoboda vyjadřovat se bez cenzury a bez dalšího omezení. Synonymní termín Svoboda vyjadřování bývá někdy používán pro indikaci, že nejde jen o sobodu projevu, ale také o svobodu informace a myšlenky přijímat a vyhledávat a rozšiřovat jakmkoliv způsobem, bez ohledu na použité prostředky. (2)

Mezi základní motta vysílání rozhlasové stanice bezesporu patří Svoboda projevu a podpora demokracie. Pro zajištění svobody slova RFE vysílá ve 28 jazycích do zemí, kde je málo svobody slova, nebo je svoboda potlačována úplně. Prvořadým úkolem vysílání je posilování víry v konečné vítězství svobody a demokracie. Na základě studia dokumentů a rozhovorů zúčastněných lidí, je možné konstatovat, že hlavním posláním je poskytování pravdivých informací. Z rozhovorů jasně vyplývá, že šlo hlavně o to, vysílat pravdu i za cenu zpoždění. Hlavní snaha vysílání svobodné rozhlasové stanice byla nutnost informovat. RFE/RL se v období studené války stalo prakticky jediným zdrojem přísunu svobodných informací pro občany východního bloku. Rádiem Svobodná Evropa byl po celá léta vysílání vybudován status zdroje objektivních, pravdivých a nezkrivených informací, jak už na témata politická, kulturní, duchovní, historická či sportovní.

V dnešní době vyvinutých technologií je šíření informací velmi podpořeno faktem existence internetu, facebookových stránek atd. Ovšem i tato moderní doba přináší fakt, že i dnes v některých zemích není tato technologie rozšířena a rádiové vlny tak zůstávají i nadále jedním z mála informačních zdrojů.

Velmi přesně na toto téma znělo vyjádření prvního šéfredaktora čs. stanice rozhlasu Svobodná Evropa, Ferdinanda Peroutky, který řekl: *„Budeme se snažit, abychom pojmům a slovům vrátili jejich starý obsah, který jim lidstvo vždy přikládalo. Nechceme-li, aby lidé špatně jednali, nesmíme dopustit, aby byli násilím donuceni špatně myslet“.* (2)

4.2 Vliv na společnost

V této části práci se pokusím nastínit, proč byl a je vliv vysílání tak zásadní. Vliv vysílání rozhlasové stanice byl v minulosti značný. Z dostupných dokumentů byla vyčtena následující fakta. Ve všech socialistických zemích mělo vysílání podle výpočtů RFE/RL dopad buď přímo nebo nepřímo na více než 80% dospělých obyvatel.

Nejméně to bylo v Bulharsku, v ČSSR pak na 81% obyvatel. Význam zpravodajství byl vysoký kvůli cenzuře vnitrostátních médií. (5)

Nazývání věcí pravými jmény, informování o událostech, které byly zamlčovány, to vše bylo a je pro obyvatele v nedemokratických zemích významným krokem k návratu demokracie.

Nechtěnou reklamou byla paradoxně snaha diktátorských režimů o znehodnocení informací rozhlasovou stanicí vysílaných. Opak se však stal pravdou. Tato snaha vyvolávala v lidech ještě větší touhu dozvědět se, co je skutečně stanicí vysíláno.

Ohlasy posluchačů svědčí o tom, že význam vysílání byl a stále je. Zasluhu na tom mají objektivní a nezávislé komentáře. O ty je bohužel v dnešní době elektronických médií nouze. Zájem přicházející ze zemí východní Evropy jistě přitahuje řada pořadů zaměřených na hodnoty duchovní a historické.

Ani v dnešní době, kdy většina států z bývalého sovětského bloku vykročila po cestě demokracie, neztrácí vysílání RFE/RL význam. Stále je zde mnoho států, kde vládne buď diktatura, nebo jimi zmítá občanská válka, je zde silně rozšířena negramotnost atd.

V případě chudoby padne volba spíše na potraviny, než na zakoupení novin. Negramotnost nedovoluje písemné dokumenty přečíst. V diktatuře jsou noviny i televize ovlivňovány vládnoucí třídou. Tak tedy vysílání této stanice stále zůstává jediným zdrojem informací, kterou tito lidé mají. Tato stanice je mezi nimi respektována a brána jako objektivní rádio, informující pravdivě, nezkresleně a hlavně o všem.

5 Financování RFE

5.1 Tok finančních prostředků

V této části bakalářské práce by měla být řešena otázka finančních toků, a to od prvotního přísunu financí, přes určení výše rozpočtu pro další období, rozdělení finančních prostředků a v konečné fázi hrubé nastínění daňové otázky.

Již na počátku této práce bylo uvedeno, že Rádio Svobodná Evropa je nevládní nezisková organizace a je plně financována z grantu pro rozhlasové a televizní vysílání Rady guvernérů (BBG).

Situace na samém počátku vysílání rozhlasové stanice byla mírně odlišná. Některé dokumenty chybně uvádějí, že financování stanice bylo realizováno prostřednictvím CIA. Tato informace se ukázala jako nepřesná. Americkým kongresem byly ohledně rozpočtu schvalovány tzv. balíky peněz, pro další období. Nebylo, a ani dnes není hlasováno o každém detailu rozpočtu zvláště. Finanční prostředky pro rozhlasovou stanici byly obsaženy ve stejném velkém balíku jako byl rozpočet pro CIA. To ovšem neznamenalo, že CIA se nějak podílela na chodu Svobodné Evropy nebo jí byla nějak nadřizena. Koncem roku 1971 byl americkému kongresu předložen vládní návrh zákona o státní finanční podpoře pro Rádio Svobodná Evropa a Rádio Svoboda. Bylo doporučeno zřízení společnosti Americké rady pro soukromé vysílání. Touto radou se stala právě Rada guvernérů BBG. Soukromá rada měla umožnit, aby sdělovací prostředky, které spravovala a podporovala, mohly svou funkci plnit jako objektivní reportéři a nezávislí komentátoři a nikoliv jako mluvčí americké vlády. (2)

5.1.1 Rozpočet

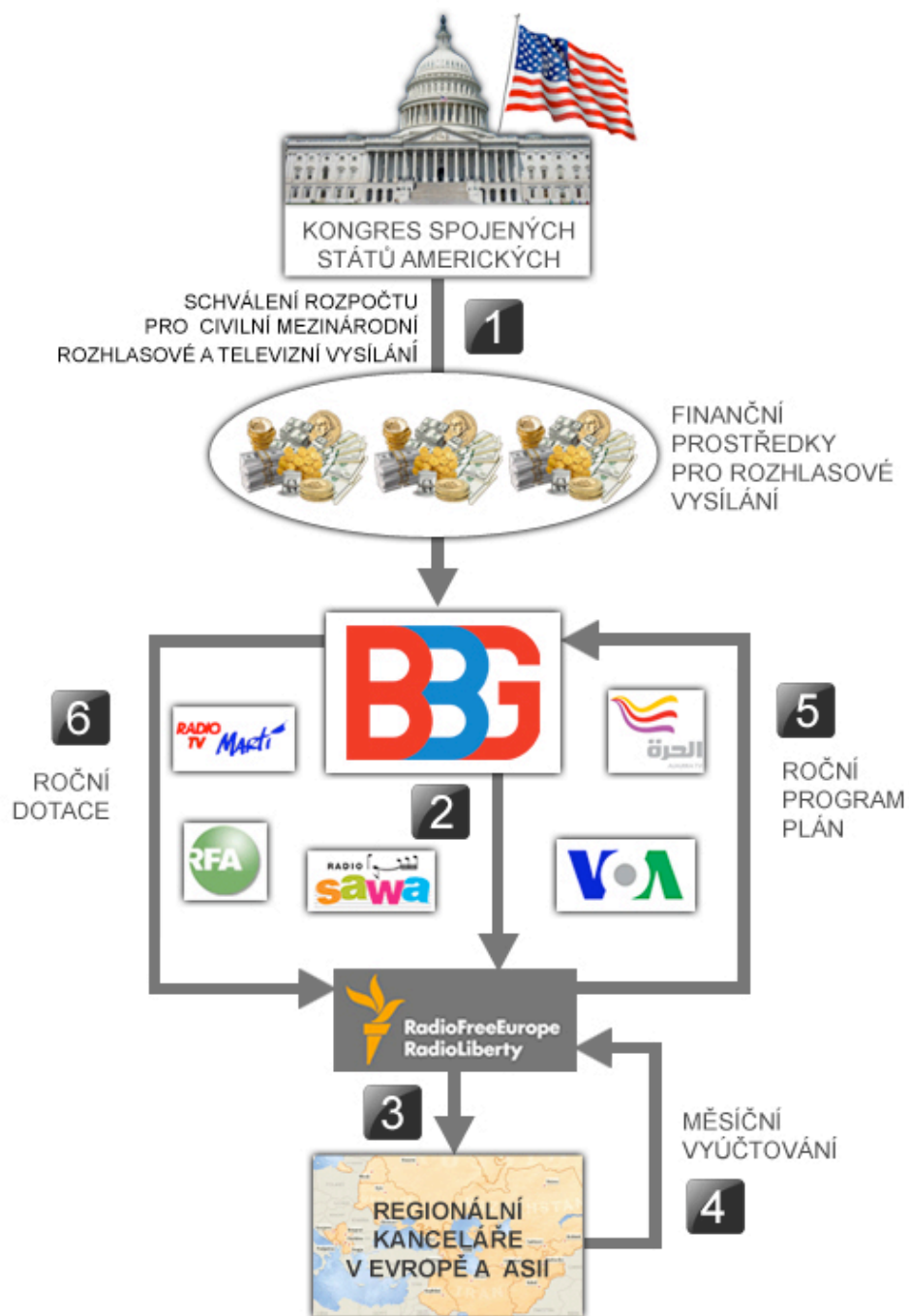
Rozpočtový proces je možné rozdělit do dvou fází:

- v prvním kroku je Americkým kongresem schválen celkový rozpočet pro civilní mezinárodní rozhlasové a televizní vysílání,
- v druhém kroku jsou tzv. správce tohoto rozpočtu, kterým je Rada guvernérů (BBG), tyto finance dále přerozdělovány mezi zmiňovaná vysílání, do kterých patří i rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa.

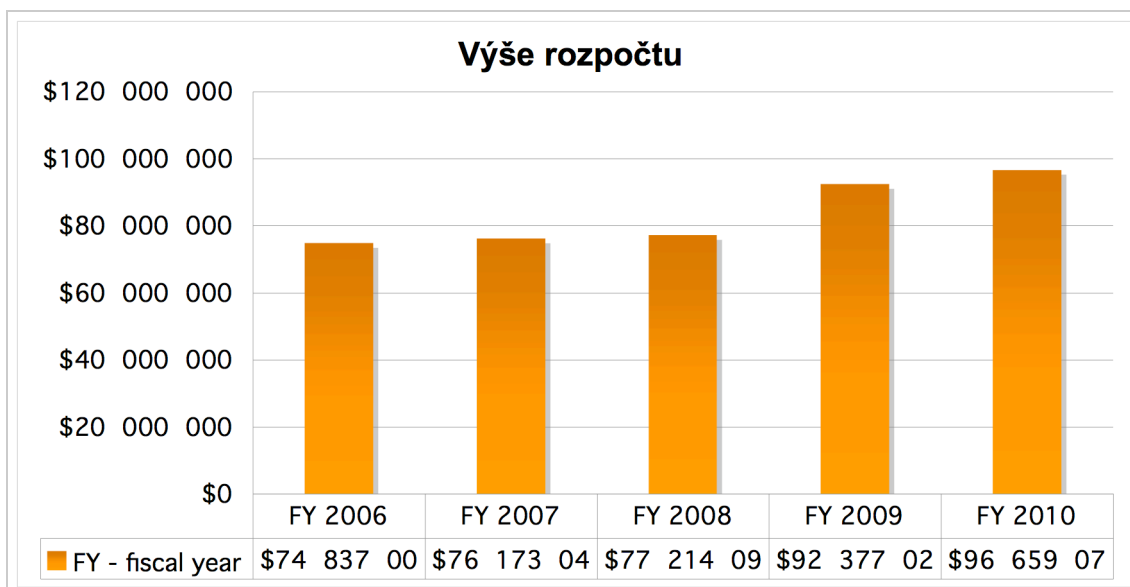
5.1.2 Výše rozpočtu pro RFE/RL

Finanční prostředky jsou RFE/RL přidělovány právě BBG, a to na celý fiskální rok (rozpočtový rok – začínající v RFE/RL 1. října).

- *Tok peněžních prostředků pro RFE/RL* – určení výše rozpočtu směřované přímo pro potřeby RFE/EL jsou závislé na schválení BBG. Předchází jí vytvoření velmi podrobného programového plánu. Tento plán je sestavován ve spolupráci jednotlivých oddělení fungujících v rádiu. Princip vyplácení funguje na měsíční bázi. Každý měsíc je vedením stanice sestavována žádost, obsahující předpokládanou výši provozních nákladů v daném měsíci. Tato žádost je předkládána BBG, kde projde schvalovacím řízením. Teprve poté jsou peněžní prostředky zaslány na bankovní účet RFE/RL.
- *Proces schvalování uvnitř RFE/RL* - výše uvedeným krokům ovšem předchází celé několikastupňové schvalování uvnitř samotné rozhlasové stanice. Je zde nezbytně nutná funkčnost spolupráce finančního oddělení s vedoucími pracovníky ostatních servisů. Výsledkem předkládaných požadavků od ředitelů jednotlivých servisů je vytvoření programového plánu, který je sestavován taktéž pro následujících 24 měsíců. Pokud se v tomto období (vyskytnou dodatečně předpokládané budoucí výdaje, je zde možnost předložení doplňujícího programového plánu, kde je prvotní žádaná částka navýšena.

Obr. 2 Tok finančních prostředků

Graf 1 Výše schváleného rozpočtu pro RFE/RL

5.2 Mzdová otázka

5.2.1 Lokální zaměstnanci

Obecné zaměstnávání osob je podřízeno právním předpisům České republiky. Pracovně právní vztahy, které je RFE/RL povinna dodržovat, byly s účinností od 1. 1. 2007 upraveny Zákonem č. 262/2006 Sb. „zákoníku práce. Tento zákon byl ještě před účinností novelizován zákonem č. 585/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb. O nemocenském pojištění. (3)

Pojištění lokálních zaměstnanců

- *Zaměstnavatel* – se pro účely zdravotního pojištění rozumí právnická nebo fyzická osoba se sídlem nebo trvalým pobytem na území ČR, která je plátcem příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků ve smyslu ustanovení § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů. Zaměstnavatel je plátcem pojistného za své zaměstnance.

Zdravotní pojištění lokálních zaměstnanců

- *Rozhodné období* - rozhodným obdobím, z něhož se vyměřuje vyměřovací základ je dle § 4 odst. 1. zák. č. 592/1992 Sb. kalendářní měsíc.
- *Výše pojistného* - dle § 2 zák. Č. 592/1992 Sb. se pojistné zaokrouhluje vždy na celé koruny směrem nahoru a platí se v Kč. Z vyměřovacího základu každého zaměstnance se vypočte 13,5 %. Z této částky, která je zaokrouhlena na celou korunu nahoru, odvede zaměstnavatel příslušné zdravotní pojišťovně. Jedna třetina z takto vypočtené částky se strhne zaměstnanci z platu. Rozdíl mezi celkovou výší pojistného a částkou, která je shrnuta zaměstnanci z platu, tvoří pojistné hrazené zaměstnavatelem. (3)

Sociální pojištění lokálních zaměstnanců

- *Rozhodné období* - rozhodným obdobím, z něhož se vyměřuje vyměřovací základ je dle § 6 zák. č. 589/1992 Sb. kalendářní měsíc.
- *Výše pojistného* – dle § 7 zák. Č. 589/1992 Sb. se pojistné rozděluje na dvě části a to: 26% hrazených zaměstnavatelem a 8% hrazených zaměstnancem. Pojistné se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru. Odděleně je třeba zaokrouhlovat pojistné, které platí zaměstnavatel a odděleně jednotlivé pojistné, které platí jeho zaměstnanci. Organizace je povinna sama vypočítat pojistné a vypočtené pojistné odvádět v úhrnu na příslušný účet správy sociálního zabezpečení. Pokud má zaměstnanec u svého zaměstnavatele více pracovních vztahů, ze kterých je nemocenstky pojištěn, postupuje organizace u každého zaměstnání (pracovní činnosti) samostatně včetně výpočtů a zaokrouhlování. (3)

5.2.2 Zahraniční zaměstnanci

Druhá skupina je tvořena pracovníky, kteří pracují na americký kontrakt. Mzdová agenda je spravována mzdovou účetní v kanceláři RFE/RL ve Washingtonu DC a plně podléhá americkým právním předpisům a zákonům.

5.2.3 Sociální a zdravotní zabezpečení

- *Sociální zabezpečení* – Sociální zabezpečení se ve Spojených státech amerických řídí federálním programem OASDI (Old-Age, Survivors, and Disability Insurance). Sociální pojištění v USA je financováno prostřednictvím specializované daně ze mzdy, tzv. Federálního pojištění (zákon FICA- Federal Insurance Contributions Act).
- *Zdravotní zabezpečení* – Většina zdravotního pojištění je hrazena zaměstnavatelem. Jde o výhodnou formu pojištění, do jehož plnění je možné zahrnout i rodinné příslušníky. Jedná se o určitou formu benefitu. Platnost tohoto benefitu je samozřejmě jen po dobu trvání pracovního poměru. Nicméně tato forma pojištění nepokrývá všechny případné budoucí situace a část pojištění si je zaměstnanec nucen financovat z vlastních zdrojů.

5.2.4 Dopisovatelé

Poslední skupinou jsou dopisovatelé, kteří pracují buď na dobu určitou (většinou je zde forma roční smlouvy o spolupráci), nebo jsou úplní externisté, kteří pracují na principu honorářů (jsou placeni od délky příspěvku).

Tito dopisovatelé mají daňovou povinnost ke státu, kde jsou zaregistrováni k trvalému pobytu. Výjimku tvoří případy, kdy konkrétní země nemá s Českou republikou podepsanou Dohodu o zamezení o dvojím zdanění. V tomto případě jsou povinni odvést daň z příjmu ve výši 15% do státního rozpočtu České republiky a druhá daňová povinnost nastává v zemi s jejich trvalým pobytem.

5.3 RFE/RL a daně

5.3.1 Daň z příjmů

Daň z příjmu je upravována zákonem č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

V případě daně z příjmů právnických osob spadá Rádio Svobodná Evropa do zvláštní skupiny poplatníků, což jsou právnické osoby, které nejsou založeny za účelem

podnikání – tzn. neziskové organizace. Předmětem daně z příjmů jsou veškeré příjmy (výnosy), které poplatník dosahuje ze svých aktivit, činností nebo z nakládání se svým majetkem. (3) V případě RFE/RL jsou tyto příjmy nulové.

Ani s touto skutečností ovšem nezaniká povinnost podávat přiznání k dani z příjmu právnických osob. Poplatníci podávají přiznání k dani z příjmů právnických osob za zdaňovací období nepozději do tří měsíců po uplynutí příslušného zdaňovacího období. (8)

5.3.2 Daň z přidané hodnoty

Otázka DPH je řešena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Také neziskové organizace mohou být plátcí daně z přidané hodnoty. (3) Zákon o dani z přidané hodnoty rozeznává ve vztahu k dani z přidané hodnoty dva typy osob: osoby povinné k dani (registrované jako plátcí DPH) a osoby identifikované k dani. (7) Pro potřeby zdanění daní z přidané hodnoty je podstatné, zda předmětné výkony neziskové organizace jsou ekonomickou činností. Nezisková organizace, která provádí ekonomickou činnost, je osoba povinná k dani. Do této skupiny patří i Rádio Svobodná Evropa. (3) Vzhledem k výši obrátu, kterého RFE/RL dosahuje je povinnost odváděné daně z přidané hodnoty měsíční. Povinnost podání přiznání k DPH, je stanovena nejpozději do 25. dne po uplynutí příslušného zdaňovacího období.

5.3.3 Archivace dokladů

Povinnosti ukládání, uspořádání a archivace účetních dokladů jsou stanoveny Zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb.

Archivační lhůty jsou dány § 31 a § 32 Zákona o účetnictví. Registrovaní plátcí DPH postupují také podle dílu 5 § 27 Zákona č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty, a je nutno přihlížet k ustanovení § 38r Zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

Vzhledem k tomu, že účetní doklady jsou důležitým průkazným materiálem, musí být uspořádány i archivovány tak, aby při případné kontrole mohly být použity jako důkazní prostředek. (3)

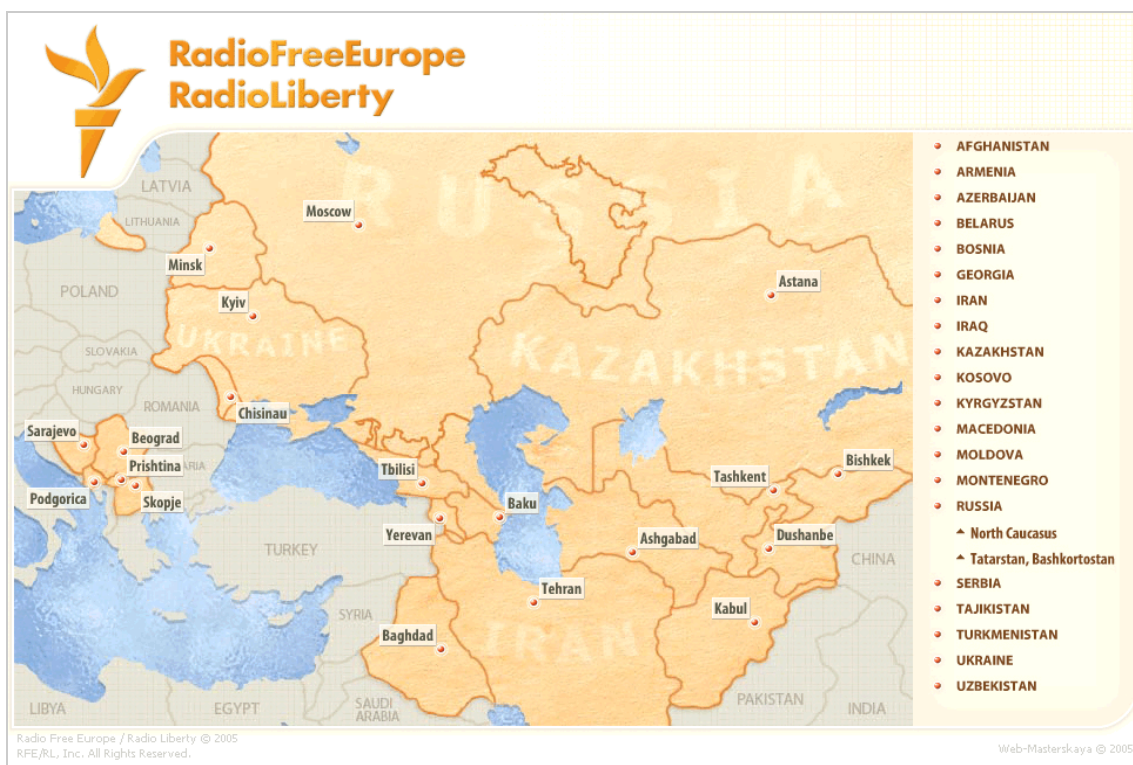
Účetní doklady se uchovávají následovně:

- *Účetní uzávěrka a výroční zpráva* – po dobu 10 let;
- *Mzdové listy* – po dobu 30 let;
- *Účetní doklady, účtové rozvrhy, odpisový plán* – po dobu 5 let;
- *Daňové doklady* – po dobu 10 let.

6 Celkové hodnocení vlivu RFE a porovnání chodu u jednotlivých servisů

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, RFE/RL dnes vysílá ve 28 jazycích a je možno ji slyšet přes 11 časových pásem ve 21 zemích. Vysílání není soustředěno jen z centrálního sídla v Praze, ale je prováděno také z 19 regionálních kanceláří, aktuálně soustředěných ve východní Evropě a Asii.

Přerozdělování finanční částky pro chod jednotlivých servisů se děje na návrh ředitele Svobodné Evropy (stávajícím ředitelem RFE/RL je Victor Jeffrey Gedmin). Tento návrh zohledňuje názory jeho nejbližších spolupracovníků. V tomto konkrétním případě ředitelů, nebo-li šefredaktorů jednotlivých vysílání.

Obr. 3 Mapa regionálních kanceláří

6.1 Regionální vysílání

V této části práce bude provedena analýza vysílání konkrétních servisů Rádía Svobodná Evropa. Pro toto šetření byl proveden výběr tří konkrétních regionálních vysílání a to do Ruska, Afghánistánu a Iráku.

6.2 Finanční tok peněžních prostředků pro reg. vysílání

Přerozdělování finančních prostředků pro jednotlivá regionální vysílání probíhá v následujících krocích:

- ředitelé jednotlivých vysílání předkládají své předpoklady finančních výdajů pro následující období,
- souhrnný návrh těchto předpokládaných finančních výdajů je poté předložen prezidentem Rádía Svobodná Evropa ke schválení do BBG,
- následně probíhá schvalovací proces v BBG,
- schválený obnos je zaslán na bankovní účet Rádía Svobodná Evropa, konkrétně do Washingtonu DC a následně probíhá průběžné financování fungující na principu zasílání záloh na účet regionálních kanceláří. V kancelářích, kde není možné z nějakého důvodu držení bankovního účtu, jsou finance doručovány náhradní cestou (tuto cestu zde z pochopitelných bezpečnostních důvodů není možné podrobněji popisovat).

6.3 Vysílání do Ruské federace

Vysílání do této destinace je aktuálně nejdéle fungujícím vysíláním ze stávajících servisů z celého Rádía Svobodná Evropa (jak již víme čs. vysílání, jehož počátky sahaly ještě hlouběji do minulosti, utichlo roku 1994). Rozsah získaných poznatků o tomto vysílání tedy značně přesahuje množství informací o následujících dvou vysílání do Afghánistánu a Iráku.

RFE/RL – Rádio Svoboda je významné mezinárodní vysílání do Ruské federace. Jak již bylo několikrát zmiňováno i dnešní doba nepřináší pro toto vysílání jistotu svobodných a nezávislých informací. I dnes jsme svědky rostoucího potlačování svobody

projevu a kontroly médií ze strany státních orgánů. Novináři jsou kvůli svému kritickému postoji k úředníkům často vystavováni velikému riziku.

Vysílání pod názvem Rádio Svoboda bylo zahájeno v Mnichově roku 1953. V období studené války bylo toto vysílání klíčovým zdrojem informací pro obyvatele Sovětského svazu, neboť poskytovalo prostor pro disidenty a emigranty toužící vyjádřit svůj názor. Jak již bylo několikrát zmíněno, celou dobu se ruská moc snažila toto vysílání jakýmkoliv způsobem narušovat. Po roce 1989 díky politickým změnám nastává pro toto vysílání příznivější situace.

6.3.1 Situace po roce 1989

Zajímavostí tohoto regionálního vysílání je to, že je licencované ruskou vládou. To znamená, že je to ruská rozhlasová instituce, která má západní mateřskou stanici. Tato licence byla udělena bývalým prezidentem Borisem Jelcinem roku 1991. Licence byla udělena po srpnovém protigorbačovském puči jako poděkování rozhlasové stanici za služby prokazané ruské demokracii. Tímto zvláštním výnosem otevřel Boris Jelcin cestu pro založení moskevské kanceláře. Toto byla doba, kdy Rusko vážně uvažovalo o demokracii. Tyto dobré vztahy s ruskou mocí ovšem neměly dlouhého trvání. Postupně se horšily následkem měnící se orientace ruských mocenských orgánů. Časem začala být pocíťována politická nevraživost vůči moskevskému vysílání, která byla součástí celkové nevraživosti vůči sdělovacím prostředkům. Tato nevraživost měla zčásti dopad na vysílání moskevské stanice. V devadesátých letech bylo vysílání z velké části orientováno na partnerské vysílací zařízení na ruském venkově, které tento signál retranslovalo dále. Na tyto retranslační stanice byl posléze vyvíjen nátlak místních orgánů a byly jim činěny různé překážky. Ve snaze neprovokovat místní moc začaly tyto stanice vypovídat smlouvy s moskevskou kanceláří RFE/RL. Postupně z původního počtu 21 retranslačních stanic zůstaly jen 3, což velmi ztěžuje práci moskevského vysílání.

6.3.2 Omezení pro novináře

Z rozhovorů nadále vyplývá, že co se pronásledování ruských novinářů týče, nelze mluvit o masovém pronásledování. Větší výjimku tvoří území Severního Kavkazu (tedy republiky, které formálně spadají pod Ruskou federaci). Tady je práce dopisovatelů

značně ztížena. Pro utajení se používají nezřídka i umělecká jména, aby pravá identita dopisovatelů nebyla prozrazena a jejich život nebyl ohrožen. Osobní zážitky některých dopisovatelů potvrzují, že politická moc (byť formálně spadající pod Ruskou federaci) si utvořila svoje vlastní zákony, pořádky a zacházení. Nejpřesněji tuto situaci vystihuje poznámka nejmenované osoby : „*Co znamená zákon v Rusku*“. Obdobná situace panuje i v jiných partnerských stanicích RFE/RL, kde například v Bělorusku, Ázerbajdžánu, Uzbekistánu nebo v Tádžikistánu je situace nesrovnatelně horší. Nezřídka zde jde skutečně o existenci jednotlivých novinářů, kteří za pravdivou reportáž mohou zaplatit i životem.

6.3.3 Zaměstnanci moskevského vysílání

Aktuální čísla počtů zaměstnanců tohoto servisu se pohybují v číslech 32 stálých zaměstnanců v Praze a 57 v Moskvě (k tomuto počtu je nutné připočítat ještě 5 technických pracovníků). Všichni pracovníci jsou občané Ruské federace a jsou rekrutováni z novinářských kruhů Ruska. Tito pracovníci jsou odpovědní řediteli ruského vysílání, který má svou kancelář v Pražské centrále.

Získávání informací pro vysílání ovšem neleží jen na zodpovědnosti těchto stálých zaměstnanců. Svá místa zde mají i stálí dopisovatelé ruské národnosti nebo dopisovatelé z jiných redakcí. Druhou skupinu tvoří redaktori, kteří z různých důvodů nemohou mít stálé místo ve svých zemích. Příkladem mohou být dopisovatele z Tatar-Bashkiru, Azerbajdžany a další. Všichni tito dopisovatelé spadají do kompetenční sféry svých ředitelů vysílání. Za chod moskevské kanceláře jako celku zodpovídá jedna pověřená osoba, která pracuje na pozici ředitelky moskevské regionální kanceláře.

6.3.4 Porovnání vlivu vysílání před a po roce 1989

Revolučním rokem 1989 a změnou politické situace v Evropě, nastává i období změn pro ruské vysílání. Cíl vysílání zůstává stejný, ale obsahová stránka doznala určitých obměn.

Situaci před rokem 1989 můžeme vystihnout následovně:

- RFE/RL nemělo, co se vysílání týče téměř žádných konkurentů,

- zdrojem informací bylo pouze podávání nezkrácených, pokud možno úplných zpráv o dění ve světě. Již tato samotná skutečnost měla demokratizující účinek na obyvatelstvo Ruska,
- Formou vysílání byli posluchači seznamováni s uměleckými díly, která byla zamlčována. Bylo čteno ze zakázaných děl. Už samotné přečtení úryvku díla mělo obrovský efekt u posluchačů. Informovalo se o všem o čem se mluvílo málo nebo nesmělo mluvit vůbec,
- popularita byla velmi vysoká a poslechovost značná

Dnešní situace je odlišná, neboť v Rusku prakticky všechny informace jsou. Jen podávány selektivně tak, jak jsou výhodné pro současnou politickou moc. Ruské vysílání RFE/RL se snaží o úplnost, objektivitu a nestrannost podávaných informací a snahou je posílit. Dnešním úkolem již není nabídnout posluchačům příkladně zakázané verše nebo romány, ale prezentovat posluchačům některé tendence. Nepoučovat je, ale nabídnout jim zkušenost ze západních zemí.

Vybrané příklady náplně vysílání:

- Řešení problémů menšin. Vztah menšin je důležitou součástí demokracie. Snaha o vysvětlení postavení menšin ve světě.
- Řešení otázky náboženských svobod na západě.
- Existence a funkčnost odborů.
- Otázka privatizace, lustrace, restitucí, které v Rusku do dnešho dne neproběhly.
- Existence funkční opozice (v Rusku téměř neexistuje).

Obr. 4 Rádio Svoboda

6.4 Vysílání do Afghánistánu

RFE/RL neboli Radio AZADI (afghánský název pro RFE/RL) je aktuálně vysílání s nejvyšší poslechovostí ze všech servisů z celé RFE/RL. Vysílání je vedeno ve dvou oficiálních jazycích a to Pashto a Dari (afghánská perština). I zde je vyvíjena snaha o to, aby vysílání nahradilo obyvatelstvu fatální nedostatek svobodných médií. Informovat objektivně, pravdivě, uceleně a hlavně neutrálně.

6.4.1 Historie vysílání

Hornatý Afghánistán ležící na jihu Asie představuje od sedmdesátých let jedno z ohnisek napětí světa. Od komunistického převratu na konci sedmdesátých let zemi zmítají krvavé konflikty. Deset let trvalo, než byla vytlačena sovětská vojska, pak bojovaly jednotlivé frakce vzbouřenců mezi sebou, než zemi ovládl Tálibán. (6)

První vysílání do této oblasti bylo zahájeno RFE/RL již 1. října 1985, a to právě v období sovětské invaze do Afghánistánu (1979-1989). Jeho cílem bylo přinášet

objektivní, necenzurované zprávy a informace pro obyvatelstvo a následná podpora odporu tamního obyvatelstva proti sovětským okupantům. Původní vysílání fungovalo dvatřát týdně a to ve čtyřicetiminutových vstupech, a to v jazyce Dari. Později došlo k rozšíření na pravidelné pětidenní vysílání a přidán druhý jazyk Pashtu. Z důvodu krácení rozpočtu bylo toto vysílání rokem 1993 ukončeno, avšak roku 2001 po americké invazi do Afghánistánu opět obnoveno.

6.4.2 Zaměstnanci

Pražské ústředí čítá 36 stálých zaměstnanců a Kábulská regionální kancelář aktuálně zaměstnává 45 pracovníků. Stejně jako u ruského vysílání, přispívají i zde svými příspěvky dopisovatelé z celé země. Tato činnost ale bohužel s sebou nese i mnohá nebezpečí. Zaměstnanci Rádía Azadí jsou v Afghánistánu pod neustálou hrozbou zavražďování ze strany válečníků Tálibánu nebo některými z dalších extrémistů.

Roku 2008 došlo k unesení 3 reportérů Rádía Azadí. Díky mnohočetné pomoci samotné stanice, notné dávky diplomacie, rodiny unesených a místních kmenů, došlo k jejich pozdějšímu propuštění.

6.4.3 Historická událost vysílání rozhlasové stanice

Tato událost patří v tradičně islámských zemích k přelomovým. V době prezidentských voleb a probíhající prezidentské kampaně v roce 2009, hostilo studio RFE/RL v Kábulu prezidenta Hamída Karzáiho a jeho dva protikandidáty. Tuto historicky první veřejnou debatu přenášela jak rozhlasová stanice, tak i afghánská národní televize.

Tento výběr jednoznačně ukazoval, že pro prezidentské duely byla hledána stanice s nejvyšší poslechovitostí. Což je naprosto ojedinělé.

6.4.4 Popularita vysílání

Radio Azadi si vybudovalo v Afghánistánu rozsáhlé publikum a honosí se titulem nejoblíbenější rozhlasové stanice v zemi. Tato situace je velmi zajímavá, neboť vysílání rádía Azadi není zakázané, protože Američané jsou oficiálně bráni jako spojenci afghánské vlády. Zároveň ale tito lidé nemají přístup k větším informačním zdrojům. Značnou

oblíbenost zaznamenávají pořady pro ženy a mládež, literární pořady, relace z celého světa a další.

Výše zájmu o toto vysílání je zapříčiněna i vysokým stupněm negramotnosti, který v této oblasti stále převládá. Lidé si nemohou přečíst noviny, pro zakoupení televize nedisponují dostatečným finančním obnosem, a tak rozhlas je jediný zdroj informací, který mají k dispozici. Rádio AZADI respektují a uznávají jako objektivní rozhlasovou stanici, informující o všem aktuálním dění z domova i ze světa. O trh se RFE/RL dělí s BBC (British Broadcasting Corporation), kde je zaznamenána také vysoká poslechovost.

Obr. 5 Rádio Azadi

6.5 Vysílání do Iráku

Počínaje rokem 1998 zahájila RFE/RL vysílání Rádía Svobodný Irák RFI (Radio Free Iraq). Jak již bylo několikrát zmíněno, i zde ve velmi nebezpečném mediálním prostředí, působí Rádio Svobodný Irák, jako spolehlivý zdroj odborných a nezávislých informací.

6.5.1 Vysílání RFI

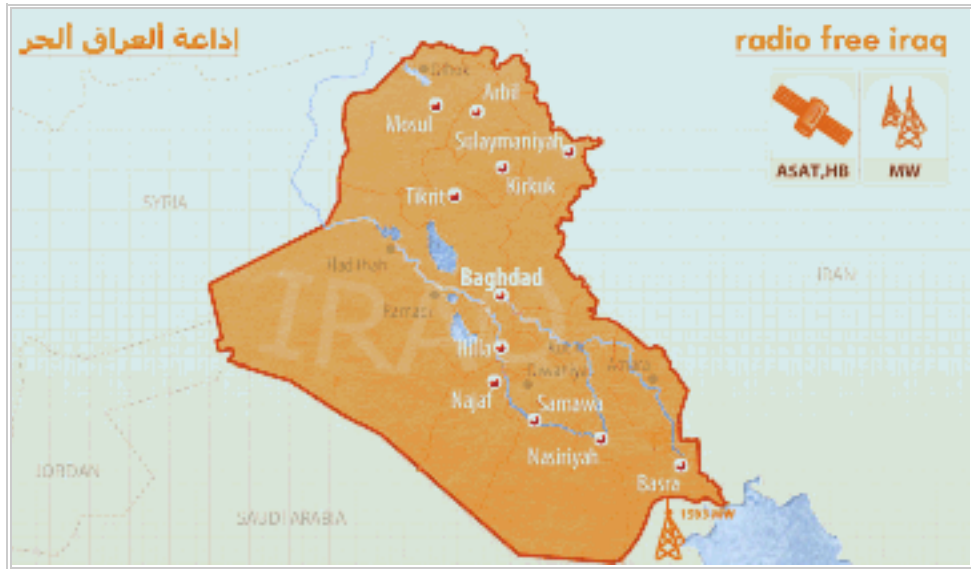
Rádio Svobodný Irák je jedna z nejdůvěryhodnějších rozhlasových stanic v Iráku a její týdenní poslechovost, dosahuje téměř 20% dospělé populace Iráku. Jazykem používaným při vysílání v tomto rádiu je arabština. Vysílací denní doba dosahuje hodnoty 17 hodin. Informace poskytované na rozhlasových vlnách jsou doplňovány i velmi populárními internetovými stránkami.

6.5.2 Zaměstnanci

Stejně jako předchozí dva servery, i RFI má ústřední sídlo v Praze, kde je trvale zaměstnáno 12 pracovníků. Ostatních 38 redaktorů pracuje přímo v Bagdádu nebo dalších větších iráckých městech. Podobně jako v Afghánistánu i zde jsou na místě obavy o jejich bezpečnost. Ohrožení ze strany zločineckých útoků místních sektářských fanatiků je stále aktuálním nebezpečím. Bezpočet novinářů již zahynulo při výkonu svého povolání.

6.5.3 Hlavní cíl vysílání

Rádio Svobodný Irák je důvěryhodný zdroj informací, hlavně pro tamní inteligenci. Aktuálně je Irák místem působení mnoha lokálních stanic a novin, které jsou však zameřeny na různé zájmové skupiny. Zpravodajské organizace patří k politickým skupinám a dodávají převážně informace o politické agendě těchto skupin. (možné přirovnání k situaci v ČR by mohl být příklad Haló novin, které jsou spjaty s KSČM a jsou velice tendenci). Objektivních informačních zdrojů v Iráku není mnoho. Hlavním cílem RFI je poskytování objektivních a vyvážených informací. V Iráku je značná existence různých odstínů mínění a názorů, které jsou ovšem hodnoceny, jako velmi netolerantní. Rádio Svobodný Iraq vyvíjí snahu prezentovat informace v co nejširším úhlu pohledu a posunout probírané téma do civilizované podoby. Radio RFI získalo status důvěryhodnosti také faktem, že je zde možné slyšet i zprávy, které nehovoří o Spojených státech amerických zrovna lichotivě. Známy je také fakt, že vysoce postavení iráckí politici běžně poskytují reportérům RFI rozhovory, což je pro vysílání velice důležitý fakt.

Obr. 6 Rádio Iraq

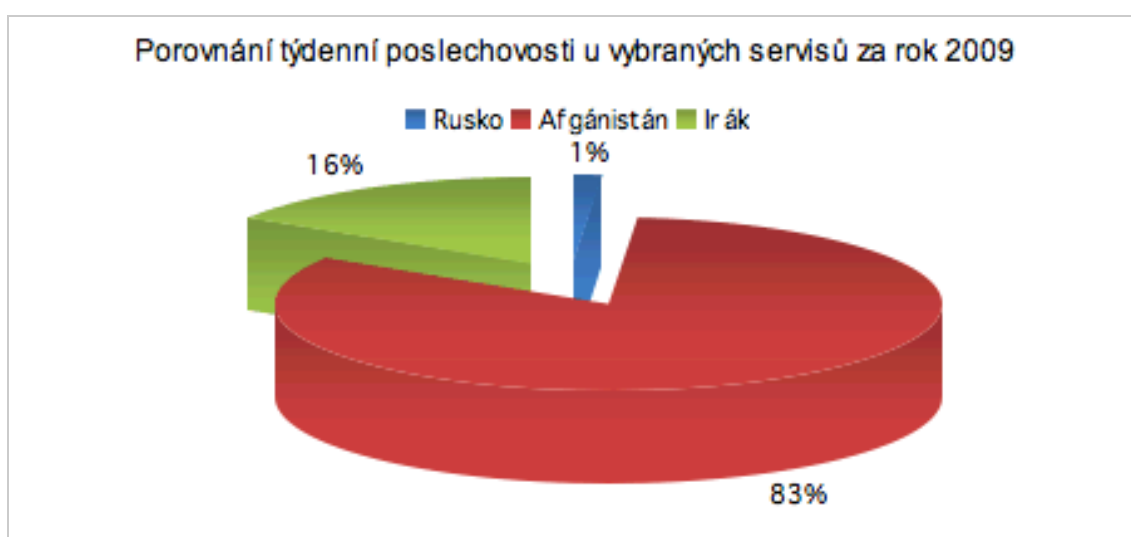
6.6 Hodnocení poslechovosti

Popis získávání údajů o poslechovosti RFE/RL je následující:

- *Výzkum poslechovosti* - oddělení vyhodnocující celkovou poslechovost jednotlivých vysílání, jmenovitě Audience Research, zadává výzkum poslechovosti v jednotlivých zemích (tzv. national surveys) externí firmě InterMedia sídlící ve Washingtonu, D.C. Touto firmou jsou následně najímány firmy v daných zemích, které provádějí vlastní výzkum a zpracování dat. Ve většině zemí je dotazovaný vzorek 200 respondentů (pouze v Rusku je 4600 respondentů). S těmito respondenty je veden osobní rozhovor dle přesně daného dotazníku. Existují ovšem země, kde tato forma výzkumu není možná, a potom je nutné využít jiné cesty, jak požadované informace získat. Například v Iránu je výzkum prováděn pomocí telefonického šetření z jedné ze sousedních zemí, jelikož vedení dotazníkového šetření přímo na místě není z důvodu bezpečnosti možné. Otázky v dotazníku jsou jak obecné, zaměřující se na vlastnictví rádiových přístrojů, televizorů, mobilních telefonů či počítačů nebo přístupu a využívání internetu v daných zemích, tak také na poslechovost národních i mezinárodních rádiových a televizních stanic.
- *Závěrečná zpráva* - externí firmy provádějící tento výzkum jsou zodpovědné za organizaci dotazníkových šetření, sběr dat a jejich následného vložení do datového souboru, který je zasílán zpět do Washingtonu D.C. firmě InterMedia. Zde jsou jejich analytiky zkontrolovány a na jejich základě je sepsána závěrečná zpráva. Tato zpráva je následně dána k dispozici managementu RFE/RL, stávajícímu prezidentovi RFE/RL a příslušným ředitelům jednotlivých servisů.
- *Využití výsledků výzkumu v RFE/RL* - již zmíněné oddělení Audience Research má možnost s těmito daty dále dle aktuálních požadavků nakládat a podrobněji zpracovávat pro potřeby managementu RFE/RL. Názorným příkladem může být právě příprava výroční zprávy pro BBG. Další využití je možné při analyzování dat pro příslušné servisy, z důvodu podrobnější informovanosti o jejich publiku či mediálním prostředí v dané zemi. Výsledky závěrečné zprávy jsou pak následně také prezentovány na každoročním hodnocení servisů (tzv. Service Review).

- *Vliv na rozpočet* - co se rozdělení rozpočtu pro jednotlivé servery týče, tak z krátkodobého hlediska zde výsledek poslechovosti vliv nemá. Není zde tedy přímá úměra poklesu poslechovosti a tudíž okamžitému krácení rozpočtu příslušného servisu. Opakem je však dlouhodobé hledisko. Pokud se jedná o dlouhodobý trend a poslechovost daného servisu postupně klesá, může následně dojít k již zmiňovanému krácení rozpočtu.

Následující schema názorně zobrazuje výsledek výzkumu poslechovosti u tří vybraných servisů, a to v Rusku, Afghánistánu a Iráku.

Graf 2 Schematické zobrazení poslechovosti

6.7 Zhodnocení vlivu RFE

Celkové hodnocení vlivu vysílání Rádía Svobodná Evropa je možné na základě získané studie hodnotit jako velmi významný. Boj jednotlivce i společnosti v boji za svobodu a demokracii zůstává i v dnešní době stále aktuálním tématem.

- *Vysílání před rokem 1989 z období studené války* - vysílání Rádía Svobodná Evropa v době studené války lze hodnotit jako spojení jednotlivců v boji proti diktatuře. Popis událostí prostřednictvím pravdivých komentářů, čtení z titulů lidem za „železnou oponou“ nedostupných, přehrávání všech hudebních žánrů, veškerá informovanost ohledně celosvětového dění atd. Léta Rádíem Svobodná Evropa

budovaný status vyvolávalo v lidech za železnou oponou – víru, že toto snažení přispěje k pádu komunistické diktatury. Dle slov pamětníků, dávalo vysílání lidem sílu přežít v komunisty uměle vybudovaném vakuu. Nezanedbatelný vliv mělo vysílání i po roce 1968, kdy po příchodu sovětských vojsk byly domácí rozhlasové stanice téměř umlčeny nebo v naprostém područí bývalé vlády. Tehdejší ohlasy a reakce posluchačů zřetelně ukazovaly, jak veliký tento vliv vysílání Rádia Svobodná Evropa mělo. Nepopiratelným důvodem tohoto stavu je skutečnost, že nepřesnosti nebo chybovost ve vysílaných zpravodajstvích byly téměř nulové. *„V zahraničí nevznikla po únoru 1948 žádná osvobozená armáda, neexistovalo žádné jednoduché řešení jak odstranit totalitní systém. Není asi náhodou, že právě pro naši zemi mělo takový význam slovo, myšlenka. A bylo to nakonec toto slovo, které přemohlo nepřátelskou armádu, stranické a bezpečnostní aparáty a všechny arzenál prázdné a lživé ideologie a manipulace. Význam vysílání Rádia Svobodná Evropa je hodnocen tudíž jako nepopiratelný“.* (5)

- *Stávající vysílání* - výsledek politických změn po roce 1989 zapříčinil i postupnou změnu vysílání Rádia Svobodná Evropa. Čs. vysílání bylo postupem let ukončeno. Příčinou zrušení byl názor, že v zemi spadající pod křídla NATO, tudíž zemi demokratickou, vysílání tohoto typu již není třeba. Větší soustředěnost vysílání tudíž přechází více do východní Evropy a Asie. Ve skutečnosti poslání Rádia Svobodná Evropa nebylo radikálně změněno. I nadále poskytuje informace a zachovává si status objektivního a pravdivého komentátora. Do zemí kde, i nadále panuje diktatura a dochází k opětovnému zkreslování skutečností, jsou s neutuchající vírou ve vítězství demokracie vysílány pravdivé verze událostí. Vysílání je soustředěno i na pomoc v oblastech, ve kterých byly sice otevřeny pomyslné dveře ke svobodě a demokracii, ale rozhlas a televize jsou tamní vládou i nadále ovlivňovány a zkreslovány. Pro mnoho lidí na Dálném východě má vliv vysílání RFE/RL hlavně i duchovní význam.
- *Význam osobního rázu* - nelze pominout ani vliv, co se osobního rázu týče. Už jen fakt, že pronásledovaným spisovatelům nebo redaktorům, kteří jsou nuceni mnohdy s celou rodinou opustit svou vlast, bylo a je v Rádiu Svobodná Evropa dána možnost pracovního uplatnění a tím se i nadále podílet na započatém konání - informovat. Většině z těchto lidí je posléze dána možnost získání statutu uprchlíka

a následného trvalého pobytu, který tyto lidi chrání před vypovězením. V konkrétních případech některých zaměstnanců RFE/RL je tato skutečnost, záchranou životů celé rodiny (více konkrétnějších informací nelze z důvodu ochrany osobnosti poskytnout). Mé osobní zkušenosti při setkání s těmito lidmi, dávají tomuto tvrzení jistě za pravdu. Smutným faktem zůstává, že i přes veškerá bezpečnostní opatření někteří z nich zaplatili svou snahu životem. I vysílání do islamistických zemí vyvolává obavu z případného teroristického útoku „*myšleného jako pomstu*“ směřovaného přímo na budovu RFE/RL nebo na Českou republiku, který v tomto případě představuje hostitelský stát.

Vliv vysílání Rádia Svobodná Evropa je na základě provedeného šetření hodnocen jako velmi významný.

7 Závěr

Na základě provedeného šetření je zřejmé, že vysílání Rádia Svobodná Evropa bylo neodmyslitelnou součástí naší historie, současnosti a s největší pravděpodobností i budoucnosti. Téměř šedesát let je fenoménem boje za svobodu slova a demokracii. Je symbolem boje proti zamlčování skutečností, falšování informací, cenzuře a potlačování lidských práv a svobod. Dalším důvodem existence vysílání je potřeba ze strany konečných konzumentů tohoto vysílání. Jde o protržení jejich izolovanosti, a to jak zeměpisné, diplomatické, tak i mentální. Začínají vnímat svět jako širší záležitost a jsou jim nabízeny určité alternativy. Tyto alternativy jsou demokratičtější než jejich státní zřízení. Pro tyto lidi, kteří stále žijí v zemích s nedemokratickým režimem, se toto vysílání stalo neodmyslitelnou součástí jejich života.

Získané informace z dostupných literárních zdrojů byly použity pro vytvoření uceleného pohledu informujícím o historické i současné podobě Rádia Svobodná Evropa. Chod rozhlasové stanice není jednoduchý, v mnoha bodech jistě i komplikovaný, nicméně spolehlivě seřízený systém, plnící své poslání – pravdivě informovat.

Z ekonomického hlediska lze rozhlasovou stanicí Svobodná Evropa považovat za velice ojedinělý ekonomický subjekt, a to zejména vzhledem ke způsobu financování, neboť je jako jeden z mála (soukromých neziskových nevládních společností) financován přímo z amerického kongresu. Otázka daňové politiky a mzdové otázky této rozhlasové stanice jsou přímo podřízeny daňovým zákonům České republiky.

A důvod, proč Amerika i v dnešní době potřebuje toto vysílání, je jednoznačný. V nadneseném významu můžeme konstatovat, že RFE/RL je nejlevnější nástroj americké zahraniční politiky a takzvané veřejné diplomacie. Právě informační tok má ohromný vliv. V podstatě svět odjakživa vychází z mínění, že tam kde je demokracie, nebývá agresivní válka.

Závěrem lze tedy konstatovat, že vliv vysílání Rádia Svobodná Evropa je na základě provedeného šetření hodnocen jako unikátní, nepopíratelný a velmi významný. V očích totalitních systémů mělo a má vysílání Rádia Svobodná Evropa postavení jednoho z největších a nejsilnějších soupeřů v boji proti potlačování účelových lží a polopravd.

Objektivnost a produkování pravdivých informací, bylo příčinou vybudování statusu jedné z nejlepších rozhlasových stanic mezi společnostmi plnící funkci veřejnoprávního vysílání.

V závěru této práce lze tedy konstatovat, že požadovaný cíl byl splněn. Dále mohu podotknout, že konkrétně pro mou osobu byla tvorba této bakalářské velkým přínosem, co se znalostí o Rádiu Svobodná Evropa týká a tudíž splnil mé očekávání.

8 Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury:

1. JANOVSKEÝ-DRÁŽDANSKEÝ, K. *Svobodná Evropa*. Vimperk: Papyrus, 1995. ISBN 80-85776-48-0.
2. SEDLÁČEK, K. *Volá Svobodná Evropa*, Praha: Archa 90, 1993. ISBN 80-90117-5-0.
3. STUHLÍKOVÁ, H., KOMRSKOVÁ, S. *Zdaňování neziskových organizací s příklady z praxe 2009*. Olomouc: Anag, 2009. ISBN 80-7273-160-2.
4. LISTOPAD 1989 v Československu. Havlíčkův Brod: Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod, p.o., 2009. ISBN 978-80-87302-04-0.

Seznam internetových zdrojů:

5. TOMEK, P. *Místo československé redakce RSE v historii* [on-line]. Dostupný na WWW: <http://www.moderni-dejiny.cz>.
6. ŠVAMBERK, A. *Tema.novinky* [online]. 2009 [cit. 2010-8-27] Afghánistán. Dostupné z WWW: <<http://tema.novinky.cz/afghanistan>>.
7. *NA ÚŘAD PŘES INTERNET* [online]. 2010 [cit. 2011-03-27]. Portál veřejné správy České republiky. Dostupné z WWW: <<http://portal.gov.cz/wps/portal>>.
8. BBG [online]. 2010 [cit. 2010-08-15]. Broadcasting Board of Governors. Dostupné z WWW: <[http://www.bbg.gov./](http://www.bbg.gov/)>.

Seznam použitých obrázků:

Obr. 1 Vývoj loga Rádia Svobodná Evropa	17
Obr. 2 Tok finančních prostředků	29
Obr. 3 Mapa regionálních kanceláří.....	35
Obr. 4 Rádio Svoboda	40
Obr. 5 Rádio Azadi	42
Obr. 6 Rádio Iraq	44

Seznam použitých grafů:

Graf 1 Výše schváleného rozpočtu pro RFE/RL	30
Graf 2 Schematické zobrazení poslechovosti	46

9 Přílohy

Příloha 1: Seznam stávajících členů Správní rady BBG

Victor H. Ashe

- bývalý velvyslanec Spojených států v Polsku. V letech 1987 až 2003 byl starostou města Knoxville ve státě Tennessee. (zajímavostí je obdržení vyznamenání za nejdéle sloužícího starostu města Knoxville).

Hilary Rodham Clinton

- současná ministryně zahraničních věcí Spojených států amerických. Původním povoláním právnička.

Walter Isaacson

- americký spisovatel a autor životopisů. Stávající prezidentem Aspen Institute. Bývalý předseda představenstva a generálním ředitelem CNN a bývalý generální šéfredaktor časopisu Time Magazine.

Michael Lynton

- předseda představenstva a generální ředitel společnosti Sony Pictures Entertainment. (mimo rodné angličtiny plynně hovoří francouzsky, německy a holandsky).

Sasan McCue

- předsedkyně zprávy Global (strategické věci veřejné). Pro zajímavost byla časopisem Washingtonian v roce 2006 označena za jednu ze 100 nejmocnějších žen ve Washingtonu.

Michael P. Meehan

- v současné době slouží jako prezident Blue Line Strategic Communications a jako Senior Vice President na Virilion Digital Media Company. Je bývalým prvním prezidentem BGR Public Relations, LLC.

Dennis Mulhaupt

- zakladatel a výkonný ředitel společnosti Commonwealth Partners, Inc pro poskytování poradenských služeb na dobročinné instituce.

Dana Perino

- bývalá tisková tajemnice prezidenta George W. Bushe. Zakladatelka Dana Perino and Company – firmy pro strategickou komunikaci.

S. Enders Wimbush

- senior Vice President v Hudson Institute. V letech 1987-1993 působil jako ředitel Rádía Svobodná Evropa v Mnichově . (8)